



מהתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של מרן הרבי הקדוש השרוף מקוצק, הרה"ק רבי מנחם מנדל בן רבי יהודה אריה לייביש זצוק"ל, נלב"ע כ"ב שבט תר"ט

הגאון האדיר בדורו מרן רבי יהושע מקוטנא זצוק"ל אמר כי כוחה של חסידות קוצק היתה בכך שהרבי מקוצק קשר את החסידות עם דף גמרא...

בין חסיד קוצק נמצאו הרבה רבנים, למדנים, ואברכים מופלגים בתורה, והרבי היה משוחח עמם בפלפול והלכה. הלמדנים האלה ידעו כי בבואם לקוצק עליהם להביא באמתחתם חידוש משלהם. "כלום חידשת משהו?", היה תמיד שואל הרבי לכל בן תורה שביקר אצלו.

לימים לקח הרבי כחתן לבתו את הבחור העילוי אברהם בנו של הרב מביאלא, שנתפרסם לימים כהרבי הקדוש בעל האבני נזר מסוכטשוב זצוק"ל. הרבי מקוצק שבע נחת מחתנו זה ללא שיעור, והדריכו הרבה בלימוד. בעת חתונתו, ניגשה הרבנית מקוצק אל בעלה הרבי הקדוש לאחר החופה ובירכה אותו במזל טוב, ואיחלה לו שיזכו להשיג חתן כזה גם עבור בתם השניה. נענה הרבי מקוצק ואמר: "זכי יש בעולם עוד אחד כמוהו?! אלמלי היה עוד אחד כמוהו אפילו מאחורי הרי אררט, כבר הייתי מושכו לכאן בשערות ראשו..."

לימים סיפר הרבי בעל האבני נזר, שכל מי שהיה נכנס אל חותנו הרבי מקוצק היתה נופלת עליו אימה גדולה. "אפילו אני, שהייתי חתנו וראיתי אותו תכופות, כל פעם שראיתי אותו היה שער ראשי סומר מפחד..."

פעם הזכיר אצלו תלמידו רבי פיבל מגריצא איזה ענין כספי, ומיד כששמע זאת הרבי מקוצק, הגיב בסלידה: "זעקת הרבי, נכנסה בו סלידה לכסף, עד שהוא אינו מסוגל להסתכל על צורת מטבע כלל..."

במה החיה מרן הנתיבות שלום מסלונים את מרן האמרי חיים מויזניץ

נכדו כ"ק מרן אדמו"ר מסלונים שליט"א. כששמע אביו מרן בעל הנתיבות שלום זצוק"ל שהרבי מויזניץ נמצא אצל בנו, מיהר והגיע גם הוא לבית בנו לבדך ולהתברך אצל הרבי הקדוש.

בתוך שיחת קדשו סיפר האמרי חיים וכך אמר: היום קמתי בהחלטה לנסוע למירון אל רבי שמעון, אולם בני שיחי התחננו וביקשו שלא אסע מחמת בריאותי, ואכן ויתרתי על הנסיעה למירון, אך אמרתי פטור בלא כלום אי אפשר, ולכן באתי לכותל המערבי...

כשראה הרבי הנתיבות שלום באיזו סערת נפש דיבר הרבי האמרי חיים על שהפסיד את הנסיעה לרבי שמעון, נענה ואמר: מחותן יקר! הרי הגמרא אומרת בפסחים "כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בפניו ושלם בפניו", עכשיו יש לכם הזדמנות להיות אצל רבי שמעון באופן כזה לסמוך עליו שלא בפניו...

הרבי האמרי חיים שמע את ההברקה, הוא נהנה מאוד, וכעבור זמן מה נענה אף הוא ואמר: בזוה"ק כתוב על הפסוק "את פני האדון" - דא רבי שמעון. אצל רבי שמעון נמצאים תמיד בפניו, ולא קיים אצלו שלא בפניו...

(מתוך הפתיחה לשיעור, דף נ"א)

אהבת ה' בשלימות

השבוע למדנו בדף היומי (דף ס"ד ע"א) במשנה: "מעולם לא הגיעה כת שלישית לאהבתי כי ישמע ה' מפני שעמה מועטין".

אמר על כך הרבי מקאצק זצוק"ל, שהכוונה היא שלא הגיעו לאהבת ה', שכן אם היו מגיעים לאהבת ה' מושלמת הרי לא היו ממתנינים עד כת שלישית אלא היו מזדרזים והיו באים בכת ראשונה...

מעלת אמירת שירת הים

איתא בזוה"ק (ח"ב דף נ"ד ע"ב) [בתרגום ללה"ק]: 'ויאמרו לאמר' לדורי דורות, שלא תִשָּׁכַח מהם לעולם, שכל מי שזוכה לומר שירה זו בעולם הזה, זוכה לאמרה בעולם הבא, זוכה לשבח בה בימות המשיח בעת שכנסת ישראל תשמח עם הקב"ה וכו'.

וראה מה שפירש באור החיים הקדוש על הפסוק 'אז ישיר', לבאר למה נאמר 'ישיר' לשון עתיד, כי רמז בזה שהיא מצוה לאומרה תמיד, ולכן קבעוה לומר בתפילת שחרית בפסוקי דזמרה.

וכתב מורנו הרב חיד"א בספרו צפורן שמיר: "הפליגו בזוהר הקדוש באמירת שירת הים וסודה אחר פסוקי דזמרה, שהוא עילוי מאוד ונחת רוח לשכינת עוזינו (עי' זוה"ק ח"ב דף קל"א ע"ב), ועל כן צריך לאומרה בשמחה רבה ובנעימה. ויצייר בדעתו כאילו עומד ביבשה בתוך הים, והמצרים נטבעים והוא ניצול. והוא סגולה לכפרת עונותיו כידוע".

ובספר דברי אמת [להרה"ק החוזה מלובלין זצוק"ל] כתב לפרש המשנה (שבת פרק ה' משנה א') "כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר ומוזין עליהם וכו'", והיינו שכל אלו שאומרים את השירה להשם יתברך, יוצאים על ידי השירה מכל רעה ח"ו, ונמשכים אליו יתברך ע"י השירה, ומוזין עליו - מלשון מזונות, שזוכה לפרנסה בהרחבה.

חיזוק עצום בנסינות החיים

בשעת הכנת השיעור מצאתי סיפור נורא שיכול לתת לנו הרבה מאוד חיזוק בלימוד ההייליגע תורה.

המלוה מלכה האחרון בישבת חכמי לובלין, בעת פרוץ המלחמה הנוראה רח"ל. המתח והפחד מהמצב מורגש באויר. גאון ישראל מרן רבי מנחם זמבא זצוק"ל הי"ד עומד ומדבר בפני תלמידי הישיבה. הוא דיבר דברים חוצבי להבות אש, ובתוך דבריו הוא הזכיר את הפסוק בפרשת שמות "וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים". אומר על כך הזוה"ק: וימררו את חייהם בעבודה קשה - דא קושיא, בחומר - דא קל וחומר, ובלבנים - בליבון הלכה.

"מה הזוה"ק בא להגיד לנו כאן?", שאל רבי מנחם זמבא, "מה הוא בא לחדש לנו?". וכך הסביר הגאון הנודע: הזוהר בא לומר לנו באיזה כח יכול האדם להתחזק במצב של "וימררו את חייהם בעבודה קשה". אדם עובר בחייו נסינות שונים, אחד עובר קשיים בפרנסה, השני עם ילדים, השלישי עם שלום בית, הרביעי עם רפואה, כל אחד מתמודד פה בעולם הזה. איך אפשר להתחזק? אומר הזוה"ק: בעבודה קשה דא קושיא, בחומר דא קל וחומר, בלבנים זה ליבון הלכתא. רק בכח של יגיעה בההייליגע תורה, רק כך אפשר לעבור את כל הקשיים... כמובן שווארט זה נתן להם הרבה מאוד חיזוק לבחורי הישיבה הקדושה. (מתוך הפתיחה לשיעור, דף מ"ד)

רק בכח של יגיעה בההייליגע תורה, אפשר לעבור את כל הקשיים

המבט אומר את הכל

למדנו בדף היומי (בסוף דף נ"ב): "יָדַר עוֹלָא, חָזָא בִּיהַ בְּרַבָּה בַּר בַּר חֲנָה בִּישׁוּת". פירושו: החזיר עולא את פניו והסתכל בו ברבה בר בר חנה בפנים זועפות.

כשהכנתי את השיעור, חזרתי עשרות שנים אחורה לימי הילדות. אחד האנשים היותר תבינים במדברנה הוא הרב שלמה ברנדווין שליט"א, מזכה הרבים בכשרות ובעוד נושאים חשובים. אבא זצ"ל היה גר בבני ברק, ולפעמים היה מגיע בקיץ לשבת קודש לירושלים, ואז הלכנו להתפלל בשטיבל בנדבורנה (ברחוב עזרא פינת זרח חזן). כשרבי שלמה היה פוגש את אבא היה מזמין אותו שיעלה אליו לקידוש. אני כמובן התלויתי לאבא, ויחד עלינו לביתו לקידוש. אני נכנס פנימה, ונהיה לי טוב בעיניים, אני רואה לפני צלחת גדושה עם חתיכות מילון עסיסי, דבר שמאוד אהבתי מגיל קטן. אבא זצ"ל עושה קידוש, ומיד התחלתי להסתער על המילון. בסך הכל הייתי ילד קטן, וגם רעב אחרי תפילה ארוכה... ואז אבא הפנה אלי מבט, שלא אשכח אותו לעולם! אבא לא הרים את קולו, הוא אפילו לא דיבר מילה, הספיק לי רק המבט שלו ללמוד את הלכות דרך ארץ... (מתוך הפתיחה לשיעור, דף נ"ג)

לסמוך על רבי שמעון שלא בפניו

בדף היומי (דף נ"א ע"ב) למדנו לשון בגמרא: "כדאי הוא רבי שמעון בן יוחי לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו".

נספר סיפור שסיפר שלוחא דרבנן הרה"ר ר' מנחם אליעזר מחס שליט"א, שהוא תמיד בבחינת מעיין המתגבר של סיפורי צדיקים.

בסוף שנת תש"ל, כשכ"ק מרן הרבי האמרי חיים מויזניץ זצוק"ל נסע לירושלים לכותל המערבי, הביע את רצונו ללכת משם לביקור אצל

התורה הקדושה אומרת בפרשת ויחי (מ"ט פסוק כ'): "מֵאֲשֶׁר שִׁמְנָה לְחֶמְוֹ וְהָיָה יִתְּנָה מִעֲדֵנֵי מִלְּךָ". ובספר הקדוש מדרש תלפיות מביא דבר נפלא בשם מרן האריז"ל, שאשר בן יעקב היה עוסק בתורה ובמשנה יותר מאחיו. ולאחר פטירתו של אדם, אחרי מאה ועשרים, שדנים אותו לגיהנום, מנסה אדם לקרוא לכל שבת ושבת שיציל אותו ממש, לראובן, לשמעון, ללוי, אך אין קול ואין עונה. אך כשהוא קורא לאשר בן יעקב, עונה לו אשר: קראת מימך משנה? אם הוא עונה לו הן, הוא מוציא אותו מגיהנום בזכות המשנה. וזהו שאומר הפסוק "מאשר שמנה לחמו", שמנה אותיות משנה. בשביל שהוא קרא משנה, מציל אותו מגיהנום. ואז כשהוא מציל אותו מגיהנום, הוא מביא אותו גם לן עדן. וזהו "הוא יתן מעדני מלך", הוא מביא לו מעדני מלך, דהיינו תענוגי גן עדן של מעלה. וכעין זה כותב מרן החיד"א, שאשר בן יעקב עומד בפתח גיהנום וכל מי שהוא יודע משנה הוא מצילו, וזהו "מאשר שמנה לחמו", שמנה אותיות משנה.

וחשבתי להוסיף על זה בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא, "הוא יתן מעדני מלך", מלך זהו מלך מלכי המלכים הקב"ה. אשר בן יעקב מביא מעדנים לבורא עולם. ומה הם המעדנים לבורא עולם? הוא לוקח את הילדים של בורא עולם ומוציא אותם מגיהנום לן עדן בזכות המשנה. האם יש לאבא שבשמים מעדן יותר גדול מזה, שהילדים שלו בנים אהובים לבורא עולם נמצאים בגן עדן? זה המעדני מלך הכי גדולים.

אליבא דהלכתא - שאלות בהלכה בסוגיות הדף היומי

שאלה: עסקנו בדף היומי (דף ג"ג ע"ב) בדיני ברכת בורא מאורי האש במוצאי שבת, ורצינו לשאול, א' האם נשים גם כן מברכות בורא מאורי האש, הן כשיוצאות מאחר המבדיל והן כשמבדילות בעצמן? ב' כשיש כמה אנשים שיוצאים מהמבדיל וכל אחד מברך לעצמו בורא מאורי האש [או בורא מיני בשמים] האם אחד מותר לו לענות אמן באמצע הבדלה על ברכת חבירו?

תשובה שהתקבלה מאת מרן הגאון הגדול הרבנים הרב יחיאל מיכל שטרן שליט"א

רבה של שכונת עזרת תורה בירושלים, אשר חיבר כמאה ספרים, ביניהם: כשרות ארבעת המינים, ספר השבת, אוצר הידיעות, מקומות הקדושים, בית ומנוחה, ועוד לכבוד הרה"ג רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

העלון 'מתיקות' הוא כשמו האמיתי, שרבים מתמתקים בקריאת העלון, ויתן השי"ת שתמשיך להפיץ תורת ה' במתיקות. ברצוני לעורר שמנין אברהם ישעיהו קובלסקי עולה כמנין 'מתיקות' [עם הכולל].

באחרונים דנו אם ברכת הנר היא מצוה שהזמן גרמא, שאם היא ברכת שבח או לזכר בעלמא, אזי היא מצוה שנקבעה זמנה למוצאי שבת והוי זמן גרמא ונשים פטורות, אך אם ברכת הנר הינה ברכת הנהיגין, י"ל שמוצאי שבת אינו הזמן שנקבע למצוה, אלא שהמצוה היא בשעה שנהנה וחי"ל קבעו שהנהנה מתמשכת כל השבוע ונפסקת בשבת, ולכן בפועל תחילת הנהגה כל מוצאי שבת וממילא בכהאי גוונא לא הוי זמן גרמא.

המשנה ברורה בס' רצ"ו סובר שגם לדעת הפוסקים דאשה חייבת בהבדלה מ"מ אינה חייבת בברכת הנר. ועיי"ש בביאור הלכה דברכת הנר נתקן על בריאת האור במוצאי שבת ואינה שייכת כלל לשבת והיא זמן גרמא מנ"ל דחייבת בברכה זו.

ומכאן זה כתב בשמירת שבת כהלכתה (פרק ס"ב הערה צ"ח) דלפי הביאור הלכה הנ"ל אי אפשר לאשה לברך על הנר. וכן בלוח לארץ ישראל במוצאי שבת שובה מובא שאשה לא תברך בעצמה ברכת מאורי האש.

וכבר העירו, דכל המדקדק בלשונו יראה שהביאור הלכה דן אם אשה חייבת בברכת מאורי האש ומצדד למסקנה דאשה אינה חייבת, אולם אם רצונה לברך למה לא תוכל לברך. וכן כתב האגרות משה (ח"מ ח"ב סי' מ"ז) והקצות השולחן (סי' צו).

ויתכן ג"כ במה שכתב שאינן חייבות דנפק"מ שאיש שיצא ידי חובתו לא יברך בורא מאורי האש עבור אשה, וככל מצות עשה שהזמן גרמא שנשים רשאיות לברך אך אין מברכים עבורן.

וראה גם בסוגיא דידן (פסחים נד, א) שרבי חזר וסידרן להבדלה ובורא מאורי האש על הכוס כדי להוציא בניו ובני ביתו, ולריטב"א ועוד ראשונים אשתו בכלל בני ביתו, ומשמע שנשים חייבות גם בבורא מאורי האש. וכן יכולה לענות אמן על ברכת מאורי האש.

מקולמוסם של הקוראים

כי הדרך להסיר אולת מלב נער הוא על ידי נפשו קשורה בנפשו, כאשר נקשרים באהבת נפש לנער, ממילא מוסרת האולת שבלב הנער.

ושמעתי בשם כ"ק האדמו"ר הבית ישראל מגור זצוקל"ה, על דברי הפסוק "ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה", שיש כאן הבטחה של הקב"ה, שמי שמוציא את הנופלים לזולל, שיש לו את הכוח לברך ממש כפי של הקב"ה. והנה כולנו מחפשים סגולות לישועות, לברך ולהתברך. וצרכי עמינו מרובים, והסגולה היא תחת ידינו, כי עיקר מצוקת הנערים הנושרים היא התחושה שאין אוהבים אותם, וכל יהודי באשר הוא יכול לתקן את הרגשתם באהבתו אותם, בזה שיחייך אליהם, ובעיקר שיחזק בליבו את אהבתו אליהם, ובזה יתקיים בו "כפי תהיה".

ובמסכת יבמות במעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור הגדול וכו' אמר להם: לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אלא דבר שהצדיק מתעסק בו, יכשל בו וזרעו? וזו אף היא סגולה עבור מי שמגלה אהבתו לאותם נשמות טועות ועוסק בלקרבתם אל ליבו שלא יכשלו וזרעו אחריה, אמן כן יהי רצון.

והנני מברככם שיפוצו מעינותיכם חוצה ותזכו להגדיל תורה ולהאדירה,

אשר יחיאל קסל, רב כפר הנוער 'זוהרים'

לכבוד הרה"ח והמפורסם מזכה הרבים, ורבים מעוון השיב, **רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א**

בהכרת תודה על אשר עורר כבודו את העניין החשוב והנצרך, בפרט בדורנו, אשר הוא דור הכי אחרון, ונשמות רבות משוטטות ברחובות עיר, ונופלות עד שאול תחתית ירחם ה'. וכבודו עורר את העניין שכל אחד ואחד באהבת ה' ועמו, יכול להציל נערים מרדת שחת בחייו ואהבה.

יש בנותן טעם לפרסם, את דברי הבעל הטורים באותה פרשה, על הפסוק "ועתה כבאי אל עבדך אבי והנער איננו אתנו ונפשו קשורה בנפשו". אומר הבעל הטורים: "קשורה ב' במסורה, הכא, ואידך אולת קשורה בלב נער. שהוא נער ואף אם לקח הגביע הוא מפני אולתו הקשורה בו. אי"נ מפני שאולתו קשורה בו, צריך שתהא נפשו קשורה בנפשו של אביו כדי לחנכו".

ופירוש דברי הבעל הטורים הוא, שהתורה מרמזת לנו בכך שהמילה 'קשורה' כתובה פעמיים במסורה,

מאוצרות הפרשה

רבינו בעל הש"ך ז"ל לאחר נישואיו היה אוכל מזונתו בבית חותנו הגביר. יום אחד בא אליו חמו ואמר לו: "הא לך צרור כסף, חתני היקר, לך לשוק ותקנה שם סחורה, וכך תתחיל לסחור גם אתה ולא תצטרך לשולחנם של אחרים". לקח הש"ך את הכסף ויצא אל השוק. לאחר שבדק את השוק פה ושם, מצא סחורה מוצלחת, קנה אותה בזול והרוויח סכום יפה. כשראה זאת חותנו שמח מאוד בהצלחתו, והש"ך חזר לתלמודו.

עבר זמן מה ושוב הגיע חותנו לבקש שיצא אל השוק לסחור. התיישב הש"ך בדעתו ואמר כן: **אמר אויב** - זה השטן, **ארדוף אשיג** - את האברך להוציא אותו לשוק, **אחלק שלל** - אסובב שהוא רוויח הרבה כסף עד שיהיה שקוע כולו בעולם הזה, וכן **תמלאמו נפשי** - אצליח לקחת אותו אלי ולהוציא אותו מבית המדרש, ולבסוף **תורישמו די** - אקח ממנו שוב את הכסף והוא יסאר עני, ויהיה קרח מכאן ומכאן... ויותר לא הסכים בעל הש"ך לצאת לשוק לסחור, וכך זכה כל עם ישראל לאורו של פירוש הש"ך על השלחן ערוך.

נקודה למחשבה:

המשנה אומרת במסכת פאה (פרק ח' משנה ט'): "וכל מי שאינו לא חיגר ולא סומא ולא פיסח ועושה עצמו כאחד מהם, אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם". אמר על כך מרן הרבי הקדוש הרבי רבי זושא זצוק"ל, שלפי זה הוא הדין אם אדם אינו צדיק והוא עושה עצמו כאחד הצדיקים, כלומר שהוא נוהג בהנהגות קדושות ומחמיר על עצמו כאחד הצדיקים, בודאי לא ימות מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם!